

Bojar, Bożena / Bogusławski, Andrzej

Skład Towarzystwa Naukowego Warszawskiego : (kadencja 1995-1997) : Wspomnienia pośmiertne : Olgierd Adrian Wojtasiewicz (1916-1995)

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 58, 59-61

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

7 kwietnia 1995 r. nieoczekiwanie zmarł w Warszawie w wieku 78 lat Olgierd Adrian Wojtasiewicz, emerytowany profesor zwyczajny Wydziału Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Z Uniwersytetem Warszawskim prof. Wojtasiewicz związał całe swoje życie. Tu się kształcił: jeszcze przed wojną zdażył ukończyć prawo i sinologię. Tu zakładał w latach sześćdziesiątych Wyższe Studium Języków Obcych (z którego w późniejszym czasie wyłonił się istniejący obecnie Instytut Lingwistyki Stosowanej UW), studium kształcące przede wszystkim tłumaczy oraz nauczycieli języków obcych; był też jego wieloletnim kierownikiem. Tu stworzył w r. 1962 Zakład Lingwistyki Stosowanej przy Katedrze Językoznawstwa Ogólnego, który stał się potem niezależnym Zakładem Lingwistyki Formalnej, a wreszcie Katedrą Lingwistyki Formalnej; był tych jednostek kierownikiem przez całe ćwierć wieku (aż do przejścia na emeryturę w r. 1987). Tu organizował Studium Doktoranckie Podstaw Systemów Informacyjnych, które osobom pracującym w dziedzinie informacji naukowej pozwalało zdobywać wiedzę z zakresu teorii i metodologii lingwistycznej niezbędną w pracach nad językami informacyjno-wyszukiwawczymi. Był też Profesorem wieloletnim prodziekanem Wydziału Filologicznego, a następnie (1972-1978) dziekanem Wydziału Neofilologii, senatorem UW (1978-1980), członkiem lub przewodniczącym licznych komisji i rad naukowych.

Niezależnie od pracy dla Uniwersytetu Warszawskiego był profesorem Wojtasiewicz bardzo czynnym uczestnikiem szerszego ruchu naukowego: m.in. pełnił funkcję sekretarza Wydziału ITNW, był wieloletnim członkiem Zarządu Polskiego Towarzystwa Semiotycznego.

Profesor Wojtasiewicz był doskonałym teoretykiem i praktykiem przekładu, jednym z członków-założycieli Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich, autorem ważnej książki „Wstęp do teorii tłumaczenia” (Ossolineum 1957), która po blisko czterdziestu latach doczekała się wznowienia, co świadczy o jej trwałej wartości (Tomasz Krzeszowski we wprowadzeniu do nowego wydania pisze, że książka Wojtasiewicza „stała się jakby zwiastunem czasów, jakie miały nadejść później”). Jako znakomity tłumacz przyswoił nauce światowej znaczną liczbę prac wybitnych polskich uczonych, wśród których na pierwszym miejscu należy wymienić Władysława Tatarkiewicza, ale także Kotarbińskiego, Rasiową, Szackiego i in. Był też tłumaczem literatury pięknej chińskiej i angielskiej (co było tytułem do członkostwa Profesora w Związku Literatów Polskich).

Znaczną część swego życia poświęcił Profesor innym – studentom, doktorantom, tym, którzy dopiero wstępują na drogę naukową, i tym, którzy od dawna już nią kroczą, wszystkim potrzebującym Jego rady, pomocy, zachęty, utwierdzenia lub po prostu słowa otuchy w chwilach rozterki, a nawet zwątpienia. Miał dla nich zawsze czas i dobre słowo, a drzwi Jego domu i prowadzonych przez Niego seminariów do ostatnich dni Jego życia były zawsze dla każdego gościnnie otwarte.

Ale nade wszystko był Profesor Wojtasiewicz uczonym o bardzo szerokich zainteresowaniach. Do dziedzin, które studiował w młodości, a więc sinologii i prawa, miała odniesienie część Jego prac. Ale wcześniej, bo już na początku lat pięćdziesiątych, szczególnie wciągnęły Go dyskusje i prace z pogranicza językoznawstwa i nauk formalnych. Związał się wówczas z bardzo żywą i dobrze znaną grupą cybernetyczną, której głównymi przedstawicielami byli logik, matematyk i ekonomista Henryk Greniewski oraz medyk Jerzy Szapiro. Potem zaszczerpił ten typ kształcenia i badań na gruncie uniwersyteckim. Prowadzone przez Profesora seminaria przyciągały wielu młodszych i starszych pracowników filologii, informatyki, teorii i praktyki informacji naukowej – z uniwersytetu i spoza uniwersytetu. Byli wśród nich czynni wówczas, a także dopiero późniejsi, profesorowie: Halina Lewicka, Wiesław Kotański, Irena Bellertowa, Zygmunt Saloni, Jan Rusiecki, Krzysztof Bogacki, Janusz Bień, Barbara Kielar, Anna Duszak, Olgierd Ungurian, Eugeniusz Ścibor, pracująca obecnie w Uniwersytecie w Göteborgu Maria Toporowska-Gronostaj i wielu innych (wśród nich także podpisani). Troska o rozwój kadry naukowej była zawsze priorytetem Profesora; sam był promotorem i recenzentem w niezwykle licznych przewodach doktorskich i habilitacyjnych.

Profesor Wojtasiewicz świadomie zmierzał do tego, by lingwistykę polską wydobyć z zaściankowości, by przyczynić się do rozwoju również na naszym gruncie nowatorskich idei wiążących dorobek językoznawstwa z metodami logicznymi i matematycznymi, idei językoznawstwo wzbogacających, sprzyjających jego dojrzałości. Obok ważnych publikacji Profesora, np. w „Studia Logica” (o ogólnej teorii znaku) lub w „Studiach Semiotycznych” (o formalnej analizie czasowników i spójników), trzeba przypomnieć Jego i Jego współpracowników prace nad tzw. „kodami semantycznymi” dla różnych dziedzin, m.in. dla prawa i sportu. Dla rozwoju szeroko rozumianego językoznawstwa ma profesor Wojtasiewicz zasługi o nieprzemijającej wartości. Wypada dodać, że ma On też swą wciąż żywą kartę na polu językoznawstwa polonistycznego (m.in. ważne artykuły w „Poradniku Językowym”).

Profesor do ostatniej chwili nie ustawał w pracy, był w pełni czynny (mimo trapiących Go w ciągu wielu lat dolegliwości fizycznych). Na miesiąc przed śmiercią uczestniczył w posiedzeniu Rady Wydziału Neofilologii, gdzie otwierano kolejny przewód doktorski, w którym miał pełnić funkcję promotora (rzecz bardzo rzadka, poparcie dla tego wniosku wyraziło dokładnie 100% obecnych). Dość niedawno rozpoczął pracę na komputerze; powiedział wówczas: „Trzeba poważnie pomyśleć o przyszłości, więc kupuję komputer” (potem ukuł jeszcze jeden ze swych sloganów: „Nie ma jutra bez komputra”). Wciąż, jak dawniej, wiele tłumaczył na język angielski lub z języka angielskiego. Uprawiał lubiane przez siebie małe formy wypowiedzi naukowej. Planował napisanie recenzji z dużej książki wydanej niedawno w naszym kręgu. Seminarium, które prowadził (ostatnio na zasadach czysto społecznych), nie traciło bynajmniej impetu, lecz go nabierało.

Charakterystyczna postać Profesora, uwieczniona graficznie przez współautorkę tej wypowiedzi w księdze wydanej z okazji Jego siedemdziesięciolecia („Od kodu do kodu”, Warszawa 1987), postać naszego starszego Kolegi, pełnego życzliwości i humoru, pozostanie zawsze żywa w pamięci polskich humanistów.

*Andrzej Bogustawski
Bożena Bojar*